

## Nr 163.

Ankom till riksdagens kansli den 20 maj 1938 kl. 6 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl., jämte i ämnet väckta motioner.*

(4:e avd.)

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1938/39 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, å driftbudgeten för budgetåret 1938/39 beräkna

*dels* till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst följande förslagsanslag, nämligen

under andra	huvudtiteln	.....	kronor	255,000
» tredje	»	.....	»	40,000
» fjärde	»	.....	»	1,620,000
» femte	»	.....	»	1,470,000
» sjätte	»	.....	»	40,000
» sjunde	»	.....	»	900,000
» åttonde	»	.....	»	550,000
» nionde	»	.....	»	165,000
» tionde	»	.....	»	280,000;

*dels ock* till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet m. m. under åttonde huvudtiteln ett förslagsanslag av 5,000,000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i en den 18 mars 1938 dagtecknad proposition, nr 272, under åberopande av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

*dels* medgiva, att provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. må i överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade grunder under budgetåret 1938/39 utgå enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t;

*dels* besluta, att utgifterna för den provisoriska avlöningsförstärkningen skola bestridas: beträffande befattningshavare vid de affärsdrivande verken, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt från de medel, av vilka verkets eller institutionens utgifter i övrigt bestridas, beträffande befattningshavare vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikinspek-

tion, vägorganisationen i länen samt statens hingstdepåer och stuteri från det anslag, varav vederbörandes lön utgår, samt i fråga om andra befattningshavare från de anslag i riksstaten, som äro avsedda för provisorisk avlöningsförstärkning;

*dels* till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst å driftbudgeten för budgetåret 1938/39 anvisa såsom förslagsanslag

under andra huvudtiteln.....	kronor	255,000
» tredje » .....	»	40,000
» fjärde » .....	»	1,620,000
» femte » .....	»	1,470,000
» sjätte » .....	»	40,000
» sjunde » .....	»	900,000
» åttonde » .....	»	550,000
» nionde » .....	»	165,000
» tionde » .....	»	280,000;

*dels ock* till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet m. m. å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 5,000,000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet behandlat följande motioner, nämligen

*dels* en inom första kammaren av herr *R. Wagnsson* väckt motion, nr 333, däri hemställts, att riksdagen med anledning av proposition nr 272 måtte besluta, att provisorisk avlöningsförstärkning under budgetåret 1938/39 skall utgå till allt fast anställt manskap vid försvarsväsendet med samma belopp som under innevarande budgetår;

*dels* en inom andra kammaren av herr *W. Sundström* i Skövde m. fl. väckt motion, nr 468, däri hemställts, att riksdagen med anledning av proposition nr 272 måtte besluta, att provisorisk avlöningsförstärkning under budgetåret 1938/39 skall utgå till de ständigt tjänstgörande indelta soldaterna med samma belopp, som tillkommer det fast anställda manskapet;

*dels ock* två likalydande motioner, väckta den ena, nr 318, inom första kammaren av herr *P. Granath* m. fl. och den andra, nr 454, inom andra kammaren av herr *E. Eriksson* i Stockholm m. fl., i vilka hemställts, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 272 måtte dels besluta att provisorisk avlöningsförstärkning till befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1938/39, intill dess att propositionen nr 263 bifogade förslag till civilt avlöningsreglemente träder i kraft, må utgå till en var tjänsteman med skillnaden av vad som han skulle åtnjuta i kontant avlönning enligt sagda avlöningsreglemente jämte rörligt tillägg, samt barntillägg enligt i propositionen föreslagna övergångsbestämmelser, och det belopp han skulle åtnjuta enligt nu gällande avlöningsreglemente jämte i förekommande fall utgående provisoriskt dyrtidstillägg, samt dyrtidstillägg; dels ock för ändamålet å drift-

budgeten för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 14,950,000 kronor.

Provisorisk avlöningsförstärkning utgår, jämlikt beslut av 1937 års riksdag, för närvarande *dels* till vissa befattningshavare i statens tjänst, *dels ock* till samtliga under avlöningsreglementet den 30 september 1937 för lärare vid folk- och småskolor fallande befattningshavare med undantag av timlärare. Beträffande den provisoriska avlöningsförstärkningens tillämpningsområde i fråga om statens egna befattningshavare gäller i huvudsak följande:

Avlöningsförstärkningen tillkommer en var tjänsteman, å vilken något av de till kommunikationsverkens lönesystem hörande avlöningsreglementena äger tillämpning. Vidare utgår avlöningsförstärkningen till befattningshavare vid någon av de förvaltningsgrenar, nämnda avlöningsreglementen omspänna, vilken åtnjuter lön såsom tjänsteman å extra stat eller såsom extra ordinarie tjänsteman enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan eller i egenkap av extra tjänsteman eller aspirant enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan eller enligt lönegrad eller löneklass, som av Kungl. Maj:t särskilt bestämts, eller såsom vikarie å ordinare tjänst med rätt att uppbära samtliga de med tjänsten förenade avlöningsförmånerna. Slutligen utgår provisorisk avlöningsförstärkning till *dels* universitetsprofessorer m. fl., vilkas avlöningsförhållanden nyreglerats utan att de likväl inordnats i kommunikationsverkens lönesystem, *dels* beställningshavare, å vilken avlöningsreglementet den 11 maj 1928 för fast anställt manskap vid försvarsväsendet är tillämpligt, så framt han äger tillgodoräkna sig en tjänstetid av minst tre år eller har eget hushåll och antingen är gift eller ock varit gift och fortfarande har minderårigt barn hos sig, *dels ock* kvinnlig ekonomipersonal, vilken uppbär lön enligt löneplan K i kungörelsen den 22 juni 1928 med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet.

För de lägre befattningshavarna eller dem som åtnjuta lön högst enligt 12:e löneklassen av gällande löneplan utgår den provisoriska avlöningsförstärkningen i allmänhet med 216 kronor för år räknat. Från och med den 13:e löneklassen utgår nämnda förstärkning i regel med ett årsbelopp av 132 kronor.

Ovannämnda belopp av 216 kronor tillkommer likaledes vid försvarsväsendet anställd beställningshavare av manskapet, så framt han har eget hushåll och antingen är gift eller ock varit gift och fortfarande har eget barn hos sig, medan annan till provisorisk avlöningsförstärkning berättigad beställningshavare av manskapet i sådant avseende endast äger uppbära ett belopp av 144 kronor per år.

Departementschefen har vid framläggandet av förevarande förslag till provisorisk avlöningsförstärkning under budgetåret 1938/39 meddelat, att till Kungl. Maj:t inkommit framställningar om provisorisk avlöningsförstärkning åt visst fast anställt manskap vid försvarsväsendet, som för närvarande icke åtnjöte dylik förstärkning, samt åt personal med oregrerad lön och arbetarpersonal. Han har emellertid ansett sig icke böra för nästa budgetår ifrågasätta annan ändring av gällande grunder för åtnjutande av provisorisk av-

löningsförstärkning än som föranleddes av det förslag till lönereglering från och med den 1 januari 1939 för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor och högre folkskolor, som framlagts i proposition nr 230 till årets riksdag.

Nyssnämnda lärare skulle, sedan de övergått på den nya lönestaten, tillförsäkras provisorisk avlöningsförstärkning enligt eljest gällande grunder. Till kostnaderna härför föreslås staten skola bidra med samma kvotdel, som föreslagits beträffande övriga löneförmåner, till vilka staten lämnar bidrag, d. v. s. med  $\frac{3}{4}$  av kostnaderna ifråga.

Utgifterna för den provisoriska avlöningsförstärkningen avses under nästa budgetår skola bestridas beträffande befattningshavare vid de affärsdrivande verken, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt från de medel, av vilka verkets eller institutionens utgifter i övrigt bestridas, beträffande befattningshavare vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikinspektion, vägorganisationen i länen samt statens hingstdepåer och stuteri från det anslag, varav vederbörandes lön utgår, samt ifråga om andra befattningshavare från anslag under de olika huvudtitlarna. Nämnda anslag hava ansetts kunna upptagas med de i statsverkspropositionen beräknade beloppen. Härvid hava kostnaderna för den provisoriska avlöningsförstärkningen till lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor och högre folkskolor förutsatts skola bestridas från anslaget till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet m. m.

På framställning av utskottet har Kungl. Maj:t genom remiss den 6 maj 1938 anbefallt arméförvaltningen att avgiva yttrande över den av herr Sundström m. fl. väckta motionen (II: 468). Till åttlydnad härav har arméförvaltningens civila departement i yttrande den 13 maj 1938 anfört följande.

Ifrågavarande motion avser beredande av provisorisk avlöningsförstärkning under budgetåret 1938/39 till de ständigt tjänstgörande indelta soldaterna med samma belopp, som tillkommer det fast anställda manskapet.

Enligt kungörelse den 18 juni 1937, nr 588, äro andra arvodesbefattningar än de i vederbörande avlöningsreglementen upptagna ställda utanför den provisoriska avlöningsförstärkningen. I avseende härå anfördes uti det vid Kungl. Maj:ts proposition, nr 196, till 1937 års riksdag fogade utdrag ur statsrådsprotokollet över finansärenden (sid. 8) att, även om i vissa sådana och även andra fall skäl skulle kunna anföras att utsträcka rätten till provisorisk avlöningsförstärkning, det dock måste beaktas, att betydande svårigheter skulle uppkomma att rättvist avgränsa dessa fall från andra, där avlöningsförstärkning ej borde ifrågakomma, samt att en sådan anordning skulle nödvändiggöra svåröverskådliga och komplicerade bestämmelser. Inom ramen av tillgängliga medel borde emellertid verken vara oförhindrade att, där så enligt principerna för det i propositionen framlagda förslaget kunde finnas av omständigheterna påkallat, bereda befattningshavare, som icke ägde rätt åtnjuta provisorisk avlöningsförstärkning, såsom kompensation härför avlöningsförbättring med skäligt belopp.

Uti underdånigt yttrande den 22 oktober 1937 över en av vissa indelta soldater vid kungl. Skaraborgs regemente gjord ansökning i fråga om provisorisk avlöningsförstärkning anförde arméförvaltningens civila departement — efter att hava erinrat om ovannämnda i propositionen gjorda uttalanden — att några medel för beredande av avlöningsförstärkning till indelt manskap icke funnes anvisade.

I samband härmed framhölls, att indelt manskap, varom nu vore fråga, ägde åtnjuta, utöver dagavlöningstillägg med 2 kronor 50 öre för dag, jämlikt övergångsbestämmelserna till 1921 års manskapsavlöningsreglemente under tjänstgöringen, förutom underhåll in natura d. v. s. inkvartering, beklädnad och portion eller ersättning därför, dagavlöning med för korporal 90 öre för dag och för övrigt manskap 60 öre för dag, varjämte lön utginge till korporal med 144 kronor och till vicekorporal med 72 kronor, allt för år räknat. Å nämnda avlöningsförmåner utginge dyrtidstillägg enligt för nyreglerade verk stadgade grunder. Utöver de enligt angivna grunder av statsmedel utgående förmånerna åtnjöte indelt manskap som regel av vederbörande rothållare viss kontant lön ävensom vissa naturaförmåner eller kontant ersättning härför.

Genom beslut den 12 november 1937 fann Kungl. Maj:t ovannämnda framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Civila departementet har givetvis icke i och för sig något att erinra emot, att det till ständig tjänstgöring inbeordrade indelta manskapet beredes i motionen föreslagen förbättring av sina kontanta avlöningsförmåner. Det synes emellertid kunna ifrågasättas huruvida den omständigheten, att det fast anställda manskapet i avbidan på en i utsikt ställd lönereglering erhållit provisorisk avlöningsförstärkning, kan åberopas såsom stöd för beredande av motsvarande förmån åt det indelta manskapet. Departementet vill i detta sammanhang erinra om, att genomförandet av den år 1921 beslutade löne-regleringen för försvarsväsendets personal icke föranledde annan omläggning av det indelta manskapets avlöningsförhållanden, än att de kontanta avlöningsförmånerna åt det indelta manskapet efter då tillämpade grunder höjdes med omkring 16 procent. Sedermera ha det fast anställda manskapets kontantlöner minskats såväl 1922 som 1923.

I betraktande av det anförda och med hänsyn till de förmåner, som nu sammanlagt utgå till det ständigt tjänstgörande indelta manskapet, anser departementet tveksamt om tillräckliga skäl föreligga att vidtaga åtgärder i motionens syfte.

*Utskottet.*

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Med avseende å motionerna I: 318 och II: 454 om en allmän höjning av den provisoriska avlöningsförstärkningen i avvaktan på det nya civila avlöningsreglementets ikraftträdande må erinras, att, trots den allmänt erkända önskvärdheten av att den nya lönereformen snarast möjligt kunde genomföras, verkställighetsåtgärderna dock ansetts bliva så omfattande, att tidpunkten för ikraftträdandet ej kunnat sättas tidigare än till den 1 juli 1939. Motsvarande vanskligheter måste — ej minst ur beräknings- och redogörarsynpunkt — möta för att under mellantiden kunna träffa anordningar för provisorisk utbetalning av skillnaden mellan lön enligt nämnda nya avlöningsreglemente och de nu gällande. I nu föreliggande fall ställa sig beräkningarna alldeles särskilt svåra på grund av att jämförelse måste göras mellan de gamla reglementena med därtill hörande kvartalsvis bestämda dyrtidstillägg och det nya reglementet med dess på helt annat sätt

utformade rörliga tillägg. Utskottet anser sig alltså ej kunna tillstyrka motionerna.

Ej heller kan utskottet tillstyrka motionerna om avlöningsförstärkning åt allt fast anställt manskap samt åt de ständigt tjänstgörande indelta soldaterna. Vad särskilt angår det fast anställda manskapet — som redan åtnjuter viss dylik förstärkning enligt vissa ovan angivna grunder — bör visserligen icke underskattas den betydelse, som avlöningen har för en god rekrytering och denna sistnämnda i sin ordning kan hava för befälets allmänna duglighet. Nämnda synpunkt torde dock komma att beaktas vid den utredning om nya avlöningsbestämmelser för fast anställt manskap, varom försvarsväsendets lönenämnd gjort framställning och som utskottet förutsätter komma att ske.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 318 samt II: 454 och 468 medgiva, att provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. må i överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 18 mars 1938 förordade grunder under budgetåret 1938/39 utgå enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t;

b) besluta, att utgifterna för den provisoriska avlöningsförstärkningen skola bestridas: beträffande befattningshavare vid de affärsdrivande verken, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt från de medel, av vilka verkets eller institutionens utgifter i övrigt bestridas, beträffande befattningshavare vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikinspektion, vägorganisationen i länen samt statens hingstdepåer och stuteri från det anslag, varav vederbörandes lön utgår, samt i fråga om andra befattningshavare från de anslag i riksstaten, som äro avsedda för provisorisk avlöningsförstärkning;

c) till *Provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1938/39 anvisa såsom förslagsanslag:

under andra huvudtiteln	.....	kronor	255,000
» tredje	»	»	40,000
» fjärde	»	»	1,620,000
» femte	»	»	1,470,000
» sjätte	»	»	40,000
» sjunde	»	»	900,000
» åttonde	»	»	550,000
» nionde	»	»	165,000
» tionde	»	»	280,000;

d) till *Provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet m. m.* under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1938/39 anvisa ett förslagsanslag av 5,000,000 kronor;

e) besluta, att motionen I: 333, i vad den ej må anses besvarad, ej må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 20 maj 1938.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

---

Närvarande: se under utlåtandet nr 162.

---

### Reservation

av herrar *Bäcklund* och *Eriksson* i Stockholm, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 318 och II: 454.

---